

## מפי ספרים וסופרים

### אהבת ישראל לבורא ית"ש

הראשונה טעות, ובפעם השניה גם טעות, אבל שלש פעמים זה גוזמא למרוד קדם המלך. ענה לו הידיד: המלך צודק, ואני אגיד למלך דברים כהוויתן, שאבי המנוח הלך לעולמו קמו אנשים דלא מעלי שרצו שאני לא יעלה על כסא אבי, וניסו לעשות כזה דבר שאני ימרוד במלך, ואז המלך יוריד אותי מדרגתי להיות קרוב אל המלך כל כך, לכן מרדתי נגד המלך והמלך סלח לי, אבל אז בפעם הראשונה אמרתי לעצמי שבטח הם יאמרו נו מילא בפעם אחת המלך יסלח לו, בא ונראה מה יעשה בפעם השניה, ולכן עשיתי זאת פעם שניה, ובכדי שזה יהיה מושלם שהמלך סולח לי לכן עשיתי עוד פעם מרד במלך.

שאל אותו המלך מה היה קורה אם הייתי מעניש אותך או הורג אותך, מה היית עושה, אז אמר הידיד באמת לא חשבתי על זה כי ידעתי שהמלך יסלח לי, אבל אם המלך באמת היה מעניש אותי הייתי מקבל את זה, והכל בכדי לשמור על כבודו של המלך.

וכך גם הנמשל: בני ישראל מרדו במלכו של עולם - הקב"ה, לאחר שהגויס כל הזמן קינאו בהם למה זכו לקבל את התורה, וכמו שכתוב למה נקרא 'הר סיני' על שם השנאה שבערה בלב העובדי כוכבים על שזכו בני ישראל לקבל את התורה הק' בכזה אהבה והשתוקקות לדבר. אבל מה לעשות שבעוונות הרבים נחרב בית המקדש, ולכן אפילו שפשענו ועשינו רח"ל נגד רצון הקב"ה, אומר הוא שמוכן לסלוח ולהעביר על כל החטאים שעשינו, ובעזרת ה' שיבנה בית המקדש יתהפך ימים אלו לימים טובים, ויה"ר שנוכח לזה במהרה דידן (מובא מהרה"ק בעל ה"חתם סופר").

צום הרביעי וצום החמישי זה ימים קשים לישראל, שבו נשתברו הלוחות ונשרף בית מקדשנו, ושמש היכלו, ונפלה עטרת ראשינו, וכתוב שבעת שיבוא משיח צדקנו בב"א ימים הללו יהפכו לששון ולשמחה, דהיינו למועד וליום טוב.

ולכאורה נשאלת השאלה, מכאלה ימים קשים, שבשל עוונותינו קרו דברים קשים הנ"ל, מגיע לנו עונש, ולא פרס כלומר שיעשו הימים הללו למועד ולימים טובים?

ובכדי להבין, אפתח במשל פי לאדם אשר היה קרוב מאוד למלך, ולא די בכך, אלא כל הסודות שהיה למלך לספר היה מספר לידידו זה, ובאמת ידיד זה שמר אמונים למלך, וכל דבר שאמר המלך לא הוציא החוצה, וכל דבר שביקש, עשה זאת ברצון ובהכנעה קדם המלך.

לאחר כמה שנים הגיע לגיל הזקנה, ולא כמו אותם ימים כבירים שהיה עם המלך, אלא היה מדבר איתו בטלפון, או שהיה מטריח את עצמו לבוא לפני המלך, אמנם לאחר כמה חודשים הלך הידיד למנוחת עולמים.

מיד לאחר ימי האבל מילא את מקום אביו - בנו, שגם הוא היה שומר אמונים למלך, ובכך המשיך את דרך אביו המנוח. אמנם, לאחר כמה חודשים מרד נגד המלך, מיד לקחו אותו לבית משפט, והחליטו השופטים שבגלל שמרד במלך יקבל גזר עונש גלות, אבל בגלל שהיה ידיד קרוב למלך, אמר המלך לסלוח לו, ולהעביר לו על חטאיו, לאחר כמה שבועות עוד פעם מרד, וגם כאן המלך מחל על כבודו, ולאחר כמה חודשים עוד הפעם כמעשהו בראשונה ובשניה כך מעשהו בשלישי והמלך סלח לו.

אז המלך לא יכל להתאפק, ושאל אותו מפני מה הוא מרד, בא ונאמר בפעם

## אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

תמים פעלו אלא משה שכתוב בו (תהילים ק"ג) ידועי דרכיו למשה לזה נאה לומר הצור תמים פעלו, עכ"ל.

בביאור הדבר נראה לומר דפי' הכתוב הצור תמים פעלו כלומר דכל העונשין שבאין ח"ו על האדם הן מחסדיו ורחמיו של אבינו האב הרחמן והוא כולו טוב, דא"א לומר כלפי הקב"ה תמים, אם לא יהיה הדבר בתכלית השלימות בכל הצדדים, וכבר הובא בספרי רבוה"ק זיע"א דע"י התוה"ק רואין דכל העונשין והדינין ח"ו המה כולו טוב מהאב הרחמן, וזה פי' דברי המדרש הנ"ל אילו אחר אומר הצור תמים פעלו היו אומרים זה אינו יודע "טובה", של מידת הדין' כלומר שאינו יודע תכלית הטובה מהמידת הדין והוא אומר הצור תמים פעלו אלא משה כו' כלומר משרע"ה היה מקור התורה, וע"י התוה"ק יודע תכלית היסורים שהכל לטובה כנ"ל. לכן כתיב בו יודיע דרכיו למשה לזה נאה לומר הצור תמים פעלו, שהכל לטובה מהאב הרחמן.

(אמונת משה)

### כל מה שדיבר ה' בכל הזמנים, שיתקיימו באופן של ברכה מרובה וגלויה לעין כל

ה' אלקי אבותיכם יוסיף עליכם וגו' ויברך אתכם כאשר דיבר לכם (א', י"א). ויש להבין שלא הזכיר מה דיבר והיכן דיבר. ונראה המכוון כי היתה משרע"ה בזה, שכל דיבורי ה' הטובים שבירכם בכל הזמנים, כי ה' דיבר טוב על ישראל (במדבר י"ב ט). יתקיימו בברכה שלימה וגלויה, בבחינת חסדים טובים, היינו שיהא גלוי ונראה לעין כל הטובות שעושה הקב"ה עם ישראל (עיין ליקוטי תורה פ' לך לך). וזהו הפי' 'ויברך אתכם' ר"ל שישפיע לכם באופן של ברכה גלויה, 'כאשר דיבר לכם' כל מה שדיבר לכם בכל הזמנים, שיתקיימו כל הדיבורים הטובים מכל העיתים באופן של ברכה מרובה וגלויה לעין כל.

(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א)

### כאשר זכה לחלקו של מקום, יכל לדבר אל כולם בפעם אחת

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל.

הכלי יקר מדקדק איך יכול היה משה רבינו ע"ה לדבר אל כל ישראל, עם שישים ריבוא בפ"א, ואולי יש לפרש ע"פ אומרים ז"ל (תמיד כ"ח) אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יוחנן כל המוכיח את חבירו לשם שמים זוכה לחלקו של הקב"ה, ופירש"י ז"ל זוכה לחלקו של מקום למחיצתו, כלומר בתוך מחיצתו שכן נאמר (משלי כ"ח) מוכיח אדם אחרי, הרי הוא 'אחרי' כלומר 'עמי', וממילא מובן כאשר הוא זוכה להיות לחלקו של מקום כלומר עמי אזי יוכל גם לדבר אפילו לשישים ריבוא איש בפ"א. (תפארת שמואל)

### כל התוכחות וכל הדיבורים של משרע"ה היה להרבות זכות לישראל

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל וגו' במדבר בערבה מול סוף וגו' (א', א'). מפרש"י ז"ל בשם ספרי: לפי שהן דברי תוכחות ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן וכו'.

כ"ק אאמ"ר זי"ע דיבר בקדשו שמשרע"ה רעיא מהימנא הזכיר ומנה כל התוכחות כדי להגדיל ולהרבות זכותם ושכרם, כי בתשובה מאהבה זדונים נעשים בזכויות (יומא פו:), ונעשה מכל זה זכויות, שכל התוכחות וכל הדיבורים של משרע"ה היה להרבות זכות לישראל.

כל העונשין והדינין שמגיעים על האדם, המה הם כולו טוב מהאב הרחמן במד"ר פתח אלה הדברים הלכה אדם מישראל מהו שיהא מותר לו לכתוב ס"ת בכל לשון וכו' כך שנו חכמים אין בין ספרים תפילין ומזוזות אלא שהספרים נכתבים בכל לשון, דבר אחר אילו אחר אומר הצור תמים פעלו (דברים ל"ב) היו אומרים זה אינו יודע טובה של מידת הדין והוא אומר הצור

# ווארט

## הצדיקים מעוררים לתשובה

משה רבינו ע"ה הוא לעולם רבן של ישראל, וכדאיתא בזוה"ק (ח"א כ"ז). דמשה רבינו ע"ה יהיה המשיח והגואל צדק ב"ב, "מה שהיה הוא שיהיה" (קהלת א' ט') ר"ת משה (תקו"ז דף ק"א), ובכל צדיק הדור יש ניצוץ משרע"ה בבחינת משה שפיר קאמרת (ועי"ש בתקו"ז).

וזה פירוש הכתוב (תהלים קט"ו י"ג) "יברך יראי ה' הקטנים עם הגדולים", היינו שראוין לברכה בשביל שהקטנים בעיני עצמם הם מחוברים להצדיקים הגדולים ביראת ה' ודבוקים המה עמהם, ועל ידי כך זוכים להרגיש ולהכיר בכל הרהור חטא ועון, ואיתא בס' חרדים (מצות התשובה פ"ז) שכל מי שרוצה לשוב בתשובה ולחזור למוטב ואין יכולת בידו מחמת יצרו המתגבר עליו, שולחין לו מן השמים בחינת עיבור נשמה נשמת צדיק, שהיה מזכה רבים בחייו, לסייעו לשוב לקדושה, ואם ח"ו מלוכלך ומושפל כל כך ח"ו שנשמת הצדיק לא תועיל לו, שולחין לו נשמת משרע"ה, דהתפשטותי בכל דרא ודרא, לסייעו, וזה סוד העיבור, וזה פירוש הכתוב (דברים ג' כ"ו) "ויתעבר ד' בי למענכם" שמתעבר בכל אחד ואחד מישראל לסייעו לשוב לקדושה.

(ישמח ישראל)

## מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"נ הרה"ח ר' יצחק  
בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל  
נלב"ע ו' סיון תשע"ד

שישימו לב לגודל הניסים והנפלאות שעשה עמהם השי"ת בכל עת ועי"ז יזכבו ויתקדשו בקדושה רבה, וק"ל.

(נועם אלימלך)

**הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר" (א, ה). מפרש"י ז"ל: "באר את התורה" בשבעים לשון פירשה להם. מצויים אפיקורסים הטוענים שלא ניתנה התורה אלא לקיימה במדבר, מקום שאין בו יישוב בני אדם או בארץ ישראל מקום שם חיים בני ישראל על אדמתם ואיש אינו מפריע אותם, אבל בהיותם שרויים בגלות בין עמים אחרים, בעלי תרבות ולשון משלהם, אין להיבדל מהם ולשמור על התורה ומצוותיה. לפיכך, עוד לפני שנכנסו בני ישראל לארץ ישראל, פירש להם משה את התורה בשבעים לשון, להודיע אותם, כי בכל מקום ומקום שיימצאו בין אומות שונות, מחוייבים הם לשמור תורה ומצוות, לפי שהתורה ניתנה לכל הזמנים ולכל המקומות ולא תשתנה לעולם.**

(ה"כ כתב סופר)

**"אחרי הכתו את סיחון".** לפני כן לא היו בני ישראל מתפעלים מדברי משה, ודברי תוכחתו לא היו נשמעים. אמרו, איננו מכיר את החיים ואת הוויות העולם, וכיצד יטיף לנו מוסר. אבל "אחרי הכותו את סיחון", אחרי שנחל נצחון גדול בשדה הקרב, נהגו בו כבוד וקבלו דברי המוסר שלו.

(מגנוני העתיק)

**"באר משה את התורה הזאת". מפרש"י ז"ל: בשבעים לשון פירשה להם.** למה היה צורך לפרש את התורה בשבעים לשון? לפי שידע הקב"ה שישראל עתידים להיות פזורים בכל העולם ויתבוללו בתוך האומות, ולכן פירש את התורה בשבעים לשון, שבכל לשון ובתוך כל עם וארץ יהיה ניצוץ של תורה.

(חידושי הר"ם)

**"לא חסרת דבר".** אומר הכתוב "ה' א-לקיך עמך לא חסרת דבר" (דברים ב' ז') - הרי לך סיבה ומסובב, מסובב וסיבה כאחת: אם אתה שמח בחלקך ו"לא חסרת דבר", זוכה אתה להשראת השכינה, "ה' א-לקיך עמך". וגם בחילוף סיבה ומסובב: אם "ה' א-לקיך עמך", חש אתה כי "ה' א-לקיך עמך" והכל מידו, ואתה בטוח בו ודבק בו ואוהבו, ממילא "לא חסרת דבר": כלום חסר משהו למי ששרוי בבית המלך?

(תורת אבות)

**"רב-לכם שבת בהר הזה".** אל תראו בכל מכשול הר שאי אפשר לעבור מעליו, ואל תאמרו שתעבדו את ה' אחרי שהעקוב יהיה לפניכם מישור וכל הר בקעה; אלא "פנו וסעו לכם" - התגברו על כל המניעות, ועברו מעל כל הר כאילו היה חוט השערה.

(מאור ושמש)

### שבת חזון

י"ל אשר שבת חזון הוא יותר גדול במעלה מכל שבתות השנה. (אזהב ישראל)

ידוע דהחסידים הרבו להפליא ולהגדיל מעלת שבת חזון, ונתן אדמו"ר זי"ע טעם לזה, כי אחר שהימים ימי בין המצרים, בהם גדולה מאוד הסתרת פני כבודו ית', והחושך יכסה ארץ, לפיכך, הארת וקדושת השבת הבאה בימים הללו, נראית ונרגשת ביתר שאת וביותר עוז למי אשר קרבת אלוקים יחפץ, כי יתרון הואר מן החושך.

(דברי דוד, טשורטקוב)

**הטעם שנקרא השבת שלפני תשעה באב "שבת חזון"**

הסביר הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע, מדוע נקרא שבת זו 'שבת-חזון', כי 'חזון' הוא מלשון 'מחזה' - בשבת זו מראים לכל אחד ואחד מישראל את בית המקדש השלישי מרחוק!...

הוא מביא על כך משל מאב שהכין לבנו בגד יקר, והבן קרעו. הכין האב לבנו

**ראה נתתי בידך את סיחון מלך חשבון האמורי.** סיחון הוא מלשון שיח ותפילה, והתפילה הוא מלך שנעשה על ידיו כתר למלך מלכי המלכים הקב"ה ע"י חשבון האמורי, כלומר שמחשב הכוונה של כל אמירה ומכוון בתפילתו. ג"כ ירמוז חשבון, שעושה חשבון הנפש בשעה שעורך תחינתו לפניו ית'. ואת ארצו דהיינו עד שמגיע לבחי' הכנעה שהוא כארץ.

(אילנא דחיי)

**איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם (א, יב). מסביר רש"י: "טרחכם" - מלמד שהיו ישראל טרחנין, "ומשאכם" - מלמד שהיו אפיקורסין. לכאורה קשה מילא מהמילה "טרחכם", מבינים אנו מפירושה המילולי, שהכוונה שהיו טרחנין, אבל מנין לרש"י ש"משאכם" הכוונה לאפיקורסים, הרי מהפירוש המילולי אינו מובן כן? אלא הסביר ואמר: משאכם היא אפיקורסות - יודעים אתה למה? כי האפיקורסות היא משא כבד על האדם, וסבל קשה, ואילו למאמין יש משענת חזקה ומוצקה - משא חייו קל יותר, שהכל אצלו מבוסס באמונת אומן, ואילו האפיקורס טעון ספקות והרהורים המעיקים עליו כל הזמן וכך גורם שמשא החיים קשה עליו ביותר. וזהו "משאכם" - מלמד שהיו אפיקורסין", כי רק לאפיקורס שמחשבותיו מתרוצצים במוחו יש משא כבד, בבחינת משאכם...**

(דה"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע - פנינים)

**לא תיראום כי ה' אלוהיכם הוא הנלחם לכם (ג' כ"ב).** ולכאורה תמוה למה לא אמר הכתוב 'לא תירא מהם' (דברים ז', י"ח) כמו בכל מקום, ולמה שינה הכתוב כאן. ונראה לומר שהתורה הק' בא להשמיענו כי יש בעולם סגולות ופעולות להפיל פחדים על אומות העולם, אבל התורה הק' הבטיחה לנו כשנחיה דבקים בו ית"ש אין אנו צריכים לכל זה, ולא זה שאין אנו צריכים ללחום עמהם בגשמיים אף זו להטיל עליהם אימה ופחד לזה אין ג"כ מהצורך לנו. וזה פירוש הכתוב לא תיראום, שאינכם צריכים להטיל עליהם אימה ויראה, כי ה' נלחם לכם.

(אור לשמים)

**כי ברכך ה' בכל מעשה ידיך.** נכנס יהודי אל הרה"ק ר' ברוך מקוסוב והתאונן: באומנות הייתי לא יוצלח, טיכסתי עצות בכל מיני משא ומתן, חיבולתי תחבולות בכל סחר ומכר - ועדיין פרנסה רחוקה ממני והלאה, מה תיקוניך פייסו הוא ז"ל בדבריהם: כי ברכך ה' בכל מעשה ראשך לא נאמר, אלא "בכל מעשה ידיך", זאת אומרת שאין צורך לה' בעצותיך, כלומר אל תרבה בהרהורים ובתחבולות, אלא לך ועסוק במלאכה ובאמונה ותמצא מלאכה.

(אמרות חכמה)

**אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל.** אלה ר"ת אבק לשון הרע ועי"ז דיבר משה "אל כל ישראל" והזהירם מפני כך, כפי שאמרו חז"ל (בבא בתרא קסה.) רובן בגזל מיעוטן בעריות וכולן באבק לשון הרע. זאת אומרת שהכל נכשלים באבק לשון הרע, ולכן יש להזהיר את כל ישראל מפני זה.

(מגלה עמוקות)

**ובמדבר אשר ראית כו' ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' ההולך לפניכם כו' באש לילה כו' ובענן יומם.** לכאורה 'בדבר הזה' אינו מדויק. אך י"ל כשאדם הולך בגשמיים וענייני עוה"ז יום יום, עי"ז הוא נתגשם כל כך שאפילו הניסים והנפלאות הנגלים והנראים בחוש הראות אינו מאמין, וזהו שהוכיח אותם אף שקלקלתם ואמרתם 'אחינו המסו' כו', היה לכם להאמין על ידי הניסים שראיתם בחוש העמוד אש וענן ההולך לפניכם, והדבר הזה אינכם מאמינים ר"ל ואתם אפילו הניסים הנגלים דהיינו עמוד אש וענן שאתם רואים אינכם מאמינים מחמת שאתם מגושמים כ"כ, והוכיח אותם

מה שמובא בגמ' שר' צדוק התענה ארבעים שנה שלא יחרב ביהמ"ק, וקשה הא לא הועיל כלום כי לבסוף בעוה"ר נחרב, אך כוונתו היה בכל יום ויום שרק היום לא יחרב ובכל יום התענה על יומו שלא יחרב היום. וכן מצינו בפירוש במדרש איכה אצל ר' אלעזר המודעי שהתפלל כל יום על יומו לשלום. ויש ללמוד מזה דרך לעבודת השי"ת שבכל יום תמיד יתפלל האדם להציל היום מיצה"ר ולמחר על יום מחר כי אם יתפלל פעם אחת אי אפשר רק לעשות משפט ה' דבר יום ביומו כנ"ל.

(תפילת שלמה)

### לתשעה באב

**כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה.** הכלל הוא כל כוחות האדם נמשך אחר המחשבה בזה שהאדם חושב נמשך כל עצמות האדם. ונמצא כאשר האדם חושב בקדושה ומתאבל על ירושלים אז מחשבתו ועצמותו בקדושה, וזוה"ק הוא לשון הזדככות אז האדם מזדכך ורואה עתה בשמחה קצת דהינו קצת משמחת ירושלים איך יהיה לע"ל.

(קדושת לוי)

מלבד שני, ואף אותו קרע הבן. עשה האב בגד שלישי, אך לא נתנו לבנו. הוא שומר את הבגד אצלו ורק "לפרקים רחוקים ידועים" הוא מראה לבן את הבגד, באומרו, שאם יתנהג כראוי - יקבלו. בשבת זו שעליה המליצו צדיקים: "רב לך שבת בעמק הבכא" - שהשבת הזאת שנמצאת לכאורה בעמק הבכא, בתוך החושך של האבל על חורבן הבית, היא רב לך - היא השבת עם האור הגדול ביותר, כי כאשר יש חושך גדול, אז האור מאיר ביותר! בשבת זו הקב"ה מאיר לנו באור גדול ואומר לנו: "ראו ותחזו את הבגד היקר שתפרי עיבורכם...!"

(פנינים)

וז"ש אהבתי כי ישמע וכו' ובימי אקרא, כי הנה כתוב תפילה לעני כי יעטף וכו', ובזוה"ק שתפילת העני בעת צר לו מעטפת כל התפילות להעלותם ברצון, וכן תפילת ישראל בימי המצרים שמתפללים בלב נשבר מתקבלת לרצון יותר מכל השנה. וכן ידוע מימריה דהרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זי"ע שאמר שהתפילה בשבת חזון צריך להיזהר בזה בכוונה כי הוא מעלת כל התפילות של השנה שהיא בחי' תפילה לעני, ואולם אנו מבקשים שיהיו הימים ימים שלנו ולא של עשו הרשע ונתקבל התפילה לרצון בימי הרמת

## מעשי צדיקים

### אם בקראקוב מתגוררים כאלו יהודים יקרים אני נשאר כאן

ללכת ללמוד תורה? "שלוש שעות", ענה האברך בצער. "וכמה אתה מרוויח בחודש?" ממשיך העשיר לשאול. ר' משה נקב בסכום המגיע לסכום השווה ל-2,200 שקל, ולפעמים 2,200 שקל לחודש. "אם תסגור את חנותך ותשוב ללמוד - אשלם לך סכום שיעיל ל-7,000 שקל בכל חודש", מבטיח העשיר. האברך הדל פוקח זוג עיניים גדולות ותמהות: "תשלם לי? מדוע?" "אני רוצה לעשות איתך עסקת 'ששכר וזבולון', ענה הגביר, "תלמוד תורה יום שלם במנוחת הנפש ונתחלק בזכויות".

"ר' משה, מסכים לעסקה בחפץ לב, וסוגר את דוכנו אחר כבוד. כל אותו חודש הוא יושב בבית המדרש ולומד במנוחה ובשמחה. הגיע ראש חודש, שליח דופק על דלתו ומושיט לו את המעטפה שמכילה, כמסוכם, 7,000 שקל. למחרת, שב ר' משה, התלמיד חכם, עם העגלה לקרן הרחובות וממשיך בממכר הכעכים בבימים ימימה. עובר שם ר' יעקב העשיר ומתפלא מה קורה כאן? הרי עשינו הסכם? הוא ממחר לרדת מן העגלה וקורא לידידו: "ר' משה! מה קרה לך? האם לא שלמו לך את ההתחייבות?" "בודאי שילמו לי", עונה האברך. "אז למה הפסקת את ההסכם?" תוהה העשיר. "כי אני לא מעוניין!" פוסק ר' משה. "אבל היתה לנו עסקה, אי אפשר להפר הסכמים!" צועק ר' יעקב, "בוא נמחר לרב לפני שהוא עוזב!"

"הגיעו אלי שני בעלי הדינים והשמיעו את טענותיהם", ממשיך הגאון הגדול לספר את הסיפור. "שאלתי את ר' משה: 'למה הפסקת את ההסכם? אני מכיר אותך, אתה הרי רוצה ללמוד.' "זה נכון, רבי", עונה האברך, "אני אכן רוצה ללמוד, אבל העסקה הזאת היתה טעות". "מה? אתה רוצה תוספת?" נזעק ר' יעקב, "למה לא אמרתי לי שאתה רוצה יותר כסף? אשלם לך בשמחה". "לא רוצה תוספות!" פוסק האברך.

לאמירת תיקון חצות, ואחר כך ישבתי ללמוד עד "כאשר מכרתי את הכעכים, הייתי קם מידי לילה התפילה. כאשר חזרתי הביתה מתפילת ותיקון, ניגשו כל בנות המשפחה למלאכה המורכבת של טחינת החיטים לקמח. מאחר והיתה זו מלאכה קשה ומסובכת, היו אשתי והבנות נושאות תפילה, להצלחת הטחינה, זו מתפללת ובוכה, וזו אומרת פרקי תהילים. "סיימו לטחון את הקמח, עכשיו צריך לשאת תפילה על מלאכת הניפוי, שחלילה לא תיפול תקלה תחת ידינו ולא יגיעו תולעים או חרקים קטנים אל תוך הכעכים חלילה וחס, כי הרי אסור לאכול חרקים, ושוב, זו עומדת בפינה זו וזו בפינה אחרת, כולן מתפללות מעומק הלב ומתחננות לאבא שבשמים שהמלאכה תתבצע בצורה טובה, שהאוכל יהיה כשר וטעים. עכשיו צריך לשאת תפילה שתצליח הלישה, שהבצק יהיה רך וטוב, ולאחר מכן תפילה שהכעכים יצאו טובים, טעמים ומספיק פריכים, וכך על כל פעולה ופעולה תפילות ודמעות, כשגם אני מצטרף לתפילות. "קירות הבית ספגו תפילות, והילדים ספגו את החינוך, שכאן בבית לא מבצעים שום פעולה ללא תפילה! "ועכשיו, חודש שלם עבר עלינו בבית ללא התפילות הלוחטות של אפיית הכעכים, הרגשנו חסר בבית, ועל זה מאשר על קירבת אלוקים. אין לי על מי לסמוך, לא על - קשה היה לי לוותר, מוטב לי לוותר על משכורת שמנה אף עשיר ונדיב, אלא רק על הרבנו של עולם!" "לאחר ששמעתי את דבריו של ר' משה", סיים ה"מגלה עמוקות" את דבריו, "התרגשתי מאוד ואמרתי לעצמי: אם בקראקוב מתגוררים כאלו יהודים יקרים - אני נשאר כאן!!"

לפני כ-400 שנה, זכתה העיר קראקוב שבפולין, שכינה בה אחד הרבנים המפורסמים ביותר בעולם היהודי: הגאון הקדוש רבי נתן נטע שפירא זי"ע (יומא דהילולא י"ג מנ"א). רבנו היה ידוע כצדיק וקדוש שזכה לרוח הקודש, עסק רבות בתורת הקבלה ובחכמת הנסתר, והיה גאון עצום גם בתורת הנגלה. הוא חיבר את ספרו "מגלה עמוקות", שנלמד עד היום רק על ידי תלמידי חכמים מופלגים, כי לא כל אחד מסוגל להבין את הפירושים העמוקים שלו, המתבססים על ידע נרחב בכל חלקי התורה הקדושה. ביום בהיר אחד זימן הגאון לביתו את 'ראש הקהל' של הקהילה. "אני מודיע בזאת שהחלטתי להתפטר מתפקידי", אומר הרב לראש הקהל שנבהל עד עמקי נשמתו: "מה קרה?", הוא מבקש לדעת, אבל הרב מסרב לענות לו: "בעוד שלושה ימים אני יוצא מכאן, ולא יעזרו ניסיונות שכנוע כאלו ואחרים". ראש הקהל יצא מביתו של הרב בפנים נפולות ומיהר לבשר את הבשורה המרה. אבל כבד ירד על העיר, גדולי תלמידי החכמים ניסו לדבר עם הרב ולשכנע אותו, אבל הרב לא הסכים לשמוע על כך. הוא עוזב את העיר ויהי מה.

בצר להם החלו היהודים תושבי העיר להיערך למסיבת פרידה ראווה. הם כולם אוהבים ומעריכים מאוד את הרב, קשה להם להיפרד ממנו, אבל לפחות הם רוצים להיפרד כראוי, עם מסיבה שתבטא היטב את הכבוד הגדול שהם רוחשים לרבם הנערץ. עברו יומיים, וההכנות למסיבה הפכו קדחתניות. עוד רגע אמור הרב להיכנס ולשבת עם בני עדתו למסיבת הפרידה, שמיד לאחריה הוא יעלה על עגלה הרתומה לסוס, ויצא מהעיר יחד עם בני משפחתו ועם מעט הבגדים והכלים שצברו בתרמיליהם. רגע לפני המסיבה קורא הרב לראש הקהל ומודיע לו: "התחרטתי. אני לא עוזב את העיר". ראש הקהל אפילו לא עצר כדי לשאול מדוע.

הוא יצא החוצה בשמחה ובצהלה, והחל לצעוק בקולי קולות: "הרב נשאר איתנו. הרב נישאר איתנו. הוא לא עוזב. איזה יופי". מסיבת הפרידה הפכה לחגיגה ספונטנית ומתפרצת של תושבי קרקוב, אשר לא ידעו את נפשם מרוב שמחה על הבשורה המשמחת.

רק לאחר שנרגעו הרוחות פנו כמה מנכבדי הקהל, תלמידי החכמים והרבנים של העיר, וביקשו לשמוע מרבים, מה קרה שהחליט לעזוב את העיר, ומה גרם לו לשנות את החלטתו. ה"מגלה עמוקות" הביט בהם בעיניו הטובות, חיך חיוך אבהי ופתח את פיו: "לא אוכל לספר לכם למה רציתי לעזוב בתחילה, מטעם הכמס עמדי, אבל למה החלטתי להישאר - אספר לכם: ביום האחרון לשהותי בעיר, שעות ספורות לפני מסיבת הפרידה המתוכננת דפקו אצלי בדלת שני בעלי דין, תובע ונתבע. התובע היה העשיר הגדול ר' יעקב, שתבע את ר' משה התלמיד חכם. מיהרתי אומנם להתארגן כדי לצאת מהעיר, אבל השניים בהדירו לי שמדובר בדיון דחוף מאוד בנושא שאינו סובל דיחוי. הם חייבים שאדון את הדין שלהם לפני שאצא מהעיר, כי מי יודע כמה זמן יעבור עד שימצאו רב חדש שידון ביניהם.

ר' משה הינו אברך תלמיד חכם, בעל משפחה ברוכה שהיה עומד ברחוב מידי יום ומוכר כעכים בעגלתו. בוקר אחד, עבר ברחוב ר' יעקב העשיר בכרכרתו המפוארת, ושמע את קריאותיו הקצובות של ר' משה, המזמינות את הקונים לבוא ולקנות מכעכיו. עצר ר' יעקב את הכרכרה ומיהר לגשת לר' משה: "אמור לי, ר' משה, כמה שעות ביום הנך עומד כך ומוכר במקום

## אהבת ישראל חינוך

ש'לא נתגלה עונם? אלא מבאר הרה"ק רבי יהונתן מאייבשיץ זי"ע בספרו "יערות דבש" שבבית המקדש הראשון 'נתגלה עונם' הם ידעו בעצמם שהם חטאו באחת מהעבירות המוזכרים לעיל, והם ידעו מה יש להם לתקן. והם מודעים בעצמם להעבירות שעשו בעצמם, לכן נתגלה קצם. אבל בבית המקדש השני 'לא נתגלה עונם' הם לא חשבו בעצמם שיש בעיה כל שהיא עם השנאה שיש בין אחד לשני, ולכן הם לא ידעו מה יש להם לתקן, ולכן 'לא נתגלה קצם'. ולכן אנחנו לא יכולים לומר 'שלוש' שבעצמם זה נראה שביום זה צריך להרבות באהבת חינוך, באהבת ישראל, אז למה לא לומר שלום? אלא שביום זה נשב בעצמינו, ונביט אל תוכינו להבין ולראות איך אנחנו אוהבים את חברינו.

אליהו הנביא (תנא דבי אליהו כ"ח) כותב, "וכך אמר להם הקב"ה לישראל, בניי אהוביי כלום חסרתי דבר שאבקש מכם? ומה אני מבקש מכם אלא שתהיו אוהבים זה את זה, ותהיו מכבדים זה את זה, ותהיו יראים זה מזה, ולא ימצא בכם עבירה וגזל ודבר מכוער. שלא תבואו לידי פסול לעולם, לכך נאמר: הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוך". הקב"ה מבקש מאיתנו להרבות באהבת חינוך, באהבת ישראל, ולראות את פנימיות לבבינו, ולדעת בעצמינו אם באמת יש לנו אהבת ישראל או לא, או שאנחנו חושבים חס וחלילה על עצמינו, וכאילו איך אנו יודעים בשביל מי הרעה הזאת. וזה העבודה שלנו ביום תשעה באב. והדברים ידועים, ואין המקום להרחיב עוד.

נסיים בדברים הק' של הרה"ק בעל ה"עטרת משה" ממאקא זי"ע (עניני נחמות אות רצ"א) על מה שאנו מזמרים (בליל שב"ק) "אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל" לכאורה היה יכול לומר 'החוכים' כמו שכתוב (ישעיה ל', י"ח) 'זאשרי כל חוכה לו', ובמקום אחר כתוב (דניאל י"ב, י"ב) 'אשרי המחכה ויגיע וגו'?' אך יש לבאר שמשמלמת השלמים להשלים זולתם, וצריך להשתדל ולבקש שגם אחרים ישלימו עצמם, ויהיה חלקם בחיים, ולא רק על שלמות עצמו יהיו עיניו נתונות. וכבר פירשנו במקום אחר מה שכתוב (תהילים ס"ה, ד') 'צדיקים ישמחו וגו' וישישו בשמחה' ע"ד שכתוב בפרק קמא דמגילה אחרים משיש (יא). ששוה אצלו השלמתו ושלמות זולתו, כי העיקר שישלים כוונת ותכלית הכלל, והיינו סימן 'לאוהבי ה' ולא אהבת עצמם כלל, ולזה 'המחכים' שמפעילים גם באחרים, ולזה אף שהיה בכוחם של צדיקים להשלים כל הבנין המקווה, אך רצונם שכל שהם מסטרא דקדושה ונשמות כל ישראל ישתתפו ויהיו בונים, ופרשנו מה שכתוב (שיר השירים נ"א, ט"ו) "אם תעירו" סימן מובהק להתעוררות אמיתי, "אם תעוררו" שגם את אחרים יעורר, ע"ד שכתוב (תהילים נ"א ט"ו) אלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישובו, כמו שכתוב בזה בחובת הלבבות שער התשובה. "ישישו ושמחו כמקבלי מתן נחליאל". שהיה ע"ד ללמוד וללמד, כמו שאמרו (אבות ד' ה') הלומד על מנת ללמד מספיקים בידו וגו', ואמרו (שם א' ו') עשה לך רב שכל אחד ואחד לומד ומלמד. ע"כ דבריו הק', ודפח"ח.

נרבה באהבת חינוך, באהבת ישראל אמיתית ונכונה, ובזכות נרבה את זכויותנו לזכות בבנין ירושלים במהרה בימינו, וימים אלו יהפכו לששון ולשמחה, השתא בעגלא ובזמן קריב.

"כל רודפיה השיגוה בין המיצרים" (איכה א', ג'), כך נאמר על ימים אלה. והנה אנו כבר בתוך ימי תשעת הימים, בפתח יום המר והנהמר - תשעה באב, יום שבו בעוה"ר חרבה עירנו ושמם בית מקדשינו, ולזכר כך אנו צמים בכל שנה באותו היום, ומתאבלים ויושבים על האדמה, ולא מתרחצים ולא מסתפרים, ולא שומעים כלי זמר, ועוד מנהגי אבלות שנוהגים בני ישראל על שהשכינה הק' בגלות. ויה"ר שנוכח לבניין בית מקדשינו עוד בזה השנה, ולשופר של משיח. אבל אם חלילה וחס לא נזכה לאורו הגדול, נצטוך לצום ולהרים קול בכי ומספד.

מעשה היה באחד מהבתי מדרשים בארה"ק, ליל תשעה באב, זמן קצר אחר שסיימו את תפילת מעריב ומגילת איכה, והמתפללים ישבו וקוננו את חורבן בית המקדש. והנה עובר א' מהתפללים עם חיוך רחב על פניו, ועובר בין המתפללים, ושואל, 'מה נשמע' איך היום יום' וכו' וכו', והגיעו אליו מס' אנשים ושאלתם בפייהם, 'לשמחה זו מה היא עושה' מה אתה שמח בשעה שצריכים ומחויבים להיות עצובים ולבכות על חורבן ביהמ"ק? וכה ענה להם: אני רוצה להראות לכם מה זה שאדם מגיע ביום רגיל לאדם אחר ושואל אותו לשלומו, וחיוך נסוב על פניו. אותו יהודי לא יודע כמעט מה עושה במעשה זה. אבל היהודי השני שאולי ורואים שעובר עליו איזה צרה בחיצוניות, או שלא רואים וזה בפנימיות בלי להראות בחוץ, אבל הצד השווה שבהם, שהם מתחזקים ומתעודדים, וחוזרים לעלות מעלה מעלה במעלות התורה והיראה.

אנו אומרים כל יום בתפילת שחרית "הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותיו" מסבירים המפרשים על המקום, שהקב"ה הוא 'הרופא לשבורי לב' דהיינו למי שמתאבל על עיר ציון ששמם, 'ומחבש לעצבותיו' הוא מחבש את עצבותם. ומסופר של שנה בהגיע לילה זה, "בליל זה יבכיון", נוטף דמעות מהאבנים בכותל המערבי. ועוד מסופר שבשעה שבני ישראל קוראים את המגילת איכה, בני ישמעאל שעובדים את הע"ז על מקום המקדש, לא יכולים להדליק את הנרות, או להתחיל בע"ז שלהם. ועוד מסופר על צדיק א' שגר בסמיכות לכותל המערבי, והוא היה יושב על יד החלון והיה שומע קול בכי ויללה, והוא העיד "ותסמנה שעת ראשי" לשמוע קול הבכיות הללו. המורם מכל אלו הדברים, שהקב"ה נמצא עימנו בליל תשעה באב, ובוכה ומצטער על חורבן הבית.

ומקור הדברים הם (סנהדרין ו', ה') שבזמן שיהודי מצטער, השכינה הקדושה אומרת בביכול "קלני מראשי, קלני מזרועי", והקב"ה יושב ומצטער עמו. ובפרט הוא בניין בית המקדש, ששם עבדנו אותו והקרבנו קורבנות, וראינו כהנים בעבודתם ולוים לשירם ולזמרים. והקב"ה יושב ומצפה להחזיר את בני ישראל לביתו, לבית המקדש, להחזיר אותם לירושלים עיה"ק שתבנה ותכונן במהרה ובימינו.

חז"ל (יומא ט: אומרים ביהמ"ק הראשון נחרב בגלל ע"ז שפיכות דמים וגילוי עריות, וביהמ"ק השני נחרב בגלל שנאת חינוך. עוד מבארת שם הגמ', ההבדל בין חורבן בית ראשון לבית שני, בחורבן בית המקדש הראשון נתגלה עונם אז נתגלה קצם. אבל בבית המקדש השני לא נתגלה עונם אז לא נתגלה קצם. ובודאי שעולה הקושיא, מה על בית המקדש השני 'לא נתגלה עונם' הרי אם נשאל כל תינוק 'על מה חרבה ירושלים' בבית המקדש השני? כמובן, בגלל שנאת חינוך. אז א"כ איך יכול להיות

## עלון זה נתרם

נודב לע"נ

הרב נפתלי הרץ בן הרב יוחנן דב הלוי ז"ל

נלב"ע י"ב חשוון ולע"נ האשה החשובה מרת רבקה בת הרב משה חיים ע"ה ת.נ.צ.ב.ה.

ע"י הרה"ח הר"ר בנימין וינברגר שליט"א

לע"נ אביו הרה"ח ר' דוד בן הרה"ח ר' יהודה ז"ל נלב"ע י"ב מנחם אב תשל"ד ת.נ.צ.ב.ה.

נודב לע"נ

הרב מרדכי מנחם מנדל בן הרב אהרן אריה ז"ל נלב"ע ה' תמוז תשפ"א ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ הרה"ח

ר' שלמה זלמן בן הרה"ח ר' יוסף ז"ל נלב"ע ט' באב ת.נ.צ.ב.ה.